

Hogeschool Rotterdam

B Communication and Multimedia Design

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In december 2018 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design (CMD) van Hogeschool Rotterdam bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding bestaat uit vier studiejaar en kent een voltijd- en een deeltijdvariant. Het panel beoordeelt de voltijd- en deeltijdvariant van deze opleiding als **voldoende**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel **voldoende**.

Het profiel van de opleiding komt overeen met het landelijke CMD-profiel. De opleiding leidt ontwerpers op voor interactie en stelt daarbij de mens centraal. De interactie dient voor alle stakeholders betekenis en waarde te creëren. Het creëren van waarde kan een insteek zijn voor een eigen opleidingsprofiel als deze waarden worden uitgewerkt en een vorm van value driven design ontstaat. De CMD-opleiding hanteert een eigen set van competenties die voldoende duidelijk is afgeleid van de landelijke CMD-competenties. De competenties zijn relevant voor het CMD-domein en de eindniveaus sluiten voldoende aan op het bachelorniveau. Elke competentie is door de opleiding uitgewerkt in kerntaken en per leerjaar zijn voor elke kerntaak indicatoren opgesteld. De BoKS van het CMD-domeinprofiel is verwerkt in de kerntaken en de indicatoren, waarbij de CMD-opleiding de kennisaspecten rondom het mensgericht ontwerpen benadrukt.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel **voldoende**.

In het hele onderwijsprogramma staat het leren door ontwerpen centraal. Alle ontwerp-opgaven of Design Challenges komen in de eerste twee leerjaren van externe opdrachtgevers en brengen het werkveld vanaf het begin binnen de opleiding. De Design Challenges dragen goed bij aan een actieve studiehouding en zijn een goede aanjager voor verdieping. In Design Theory biedt de opleiding de onderwerpen uit de landelijke BoKS aan en in de Personal Challenge worden studenten goed begeleid in persoonlijke en professionele ontwikkeling. De opleidings-specifieke voorzieningen zoals ontwerpstudio's en labs voor verdiepende kennis en vaardigheden ondersteunen het ontwerpproces goed. Design Theory dient voldoende brede theoretische achtergronden aan te bieden om het persoonlijke en autonome karakter van het ontwerpen te stimuleren en om de nieuwsgierigheid naar bestaande kennis bij studenten aan te wakkeren.

Het onderwijs wordt uitgevoerd door een enthousiast, gemotiveerd en toegewijd docententeam. Er is een goed onderling vertrouwen en een goede samenwerking om in afstemming met elkaar het onderwijs uit te voeren. Het is opmerkelijk dat docenten relatief veel zelf oppakken terwijl door het inhuren van externe expertise sneller diepgang kan worden bereikt. Het vernieuwde programma is ontwerpgericht ingevoerd en heeft een open karakter. Bij de invoering zijn onduidelijkheden ontstaan die door het docententeam gericht en gestructureerd worden opgepakt. De organisatorische ruis is hierdoor verminderd en het ligt in de verwachting dat deze gaat verdwijnen naarmate er meer ervaringen worden opgedaan met het vernieuwde programma.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel **voldoende**.

De opleiding heeft het toetsbeleid duidelijk uitgewerkt. Het toetsbeleid komt herkenbaar terug in de toetsing van zowel het bestaande als het nieuwe programma. Naar aanleiding van de

ervaringen van de afgelopen twee studie jaren is de toetsing vereenvoudigd. Het ontwerpresultaat staat nu meer centraal in de toetsing en de aanvullende assessments toetsen het ontwerpproces voldoende. De borging van de toetskwaliteit is adequaat ingericht; de examencommissie is op instituutsniveau ingericht en functioneert voldoende. De opleiding overlegt goed met de examencommissie over de wijzigingsvoorstellen en conversietabellen. De toetscommissie werkt in opdracht van de examencommissie en heeft een evaluerende en verbeterende functie. De opleiding heeft de neiging om te ingewikkeld te toetsen. Meer externe en professionele expertise in het team rondom toetsen kunnen de navolgbaarheid van de beoordelingen verder verbeteren. De beoordelingen van de eindwerken zijn uitgebreid en gedetailleerd. Een samenvattend overall oordeel kan de navolgbaarheid van deze beoordeling verbeteren. Aangezien de studentenpopulatie van de opleiding een grote diversiteit heeft is het aan te bevelen om te onderzoeken of de beoordelingen zonder onbewuste vooroordelen worden uitgevoerd.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel **voldoende**. Studenten studeren af met een graduation project waarin ze een werkend prototype van een digitale interventie ontwerpen. Vijftien ontwerpverslagen met bijbehorende digitale interventies van voltijd- en deeltijdstudenten zijn beoordeeld. De gerealiseerde resultaten zijn van voldoende niveau. De studenten zijn voldoende in staat om aanvullende informatie te verzamelen en onderzoek te verrichten voor het ontwerpproces. Het werkveld is tevreden over de afgestudeerden. De balans tussen allround expertise en persoonlijke profilering is volgens het werkveld goed. Alumni geven aan dat de overgang van studie naar werk goed verloopt. De digitale ontwerpvaardigheden zijn een belangrijke voorwaarde voor succes in het werkveld. De digitale basisvaardigheden dienen op orde te zijn om multidisciplinair te kunnen werken. Het is opmerkelijk dat de graduation projecten veel prototypes van een app of web applicatie betreffen. Het is aan te bevelen om andere dan digitale oplossingen toe te laten bij het ontwerpen van waardegedreven interacties.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3 Toetsing	18
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	20
Eindoordeel over de opleiding	23
Aanbevelingen	24
Bijlagen	25
Bijlage 1 Bezoekprogramma 11 december 2018	26
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	27
Bijlage 3 Basisstructuur kwartalen en semesters	28
Bijlage 4 Conversie	30

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-opleiding Communication and Multimedia Design van Hogeschool Rotterdam. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Hogeschool Rotterdam en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2016) en het *NQA-protocol 2018 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 11 december 2018.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. G.D. Rijken (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. ing. G.N. Heinrichs, (domeindeskundige)

Mevrouw M. Rietbergen, Ma (domeindeskundige)

Mevrouw R. Albers (student-lid)

De heer ir. A.B.C. Hoitink, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De CMD-opleiding maakte onderdeel uit van een visitatiecluster. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een zelfevaluatierapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2018*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht; zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 15 april 2019

Panelvoorzitter

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long vertical stroke extending downwards.

drs. G.D. Rijken

Lead-auditor

A handwritten signature in black ink, featuring a series of overlapping, somewhat chaotic strokes.

ir. A.B.C. Hoitink

Schets van de opleiding

De hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design (CMD) van Hogeschool Rotterdam leidt studenten op tot ontwerpers voor interactie. De opleiding stelt de mens centraal en de ontwerpen dienen de interactie tussen mensen en tussen mensen en digitaal-technologische communicatieplatforms te faciliteren. De ontwerpen richten zich op beleving, betekenis geven en waarde creatie voor alle in de interactie betrokken stakeholders.

Binnen de Hogeschool Rotterdam maakt de opleiding onderdeel uit van het Instituut voor Communicatie, Media en Informatietechnologie (CMI). Andere opleidingen die behoren tot het instituut CMI zijn de bacheloropleidingen Communicatie, Informatica, Technische Informatica en Creative Media and Game Technologies. Kenmerkend voor de CMD-opleiding is de koppeling tussen mens en techniek. De opleiding is onderscheidend door het verbinden van vakgebieden binnen het instituut CMI zoals communicatie met informatica.

Het aantal ingeschreven studenten is in totaal ongeveer 650 studenten. De opleiding biedt het programma in voltijd en deeltijd aan. De belangstelling voor de deeltijdvariant is gering en is teruggelopen in de afgelopen jaren. De opleiding stopt daarom met de deeltijdvariant en neemt vanaf september 2017 geen nieuwe deeltijdstudenten meer aan. Het aantal deeltijdstudenten is sinds september 2017 afgenomen naar ongeveer 15 studenten. Voor de deeltijdstudenten biedt de opleiding een programma op maat aan dat bestaat uit onderwijselementen van het bestaande voltijd programma. De deeltijdstudenten volgen deze onderwijselementen voor zover mogelijk gezamenlijk.

Vanaf september 2016 verzorgt de opleiding een vernieuwd voltijdprogramma. De opleiding verbindt de conversie binnen de sector Techniek met dit nieuwe programma. In bijlage 4 behandelt het panel de aandachtspunten die de NVAO in het kader van deze conversie aan het panel heeft meegegeven. In het nieuwe programma heeft de leeromgeving een rijke context gekregen. De studenten leren en ontwikkelen het ontwerpen in elk kwartaal rond een centrale opdracht; de Design Challenge. Het leren verloopt volgens een iteratief ontwerpproces waarbij de ontwerpogaven vanaf de start van de opleiding uit de praktijk komen. De context van de ontwerpogaven is in het vernieuwde programma realistischer en complexer dan voorheen en de studenten werken vanaf het begin van de opleiding bij elke Design Challenge voor een opdrachtgever uit de praktijk.

De opleiding voert het nieuwe programma gefaseerd in. Ten tijde van het visitatiebezoek draaien de eerste drie leerjaren volgens het nieuwe programma. Het visitatiepanel legt daarom in dit visitatierapport de nadruk op het nieuwe programma. De beoogde leerresultaten behoren tot het nieuwe programma. De onderwijsleeromgeving en de toetsing behoren vooral bij het nieuwe en voor een deel bij het bestaande programma en de gerealiseerde leerresultaten behoren tot het bestaande voltijd- en deeltijdprogramma.

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**. Het panel stelt vast dat het opleidingsprofiel overeenkomt met het landelijke CMD-profiel. De opleiding wil ontwerpers voor interactie opleiden en stelt daarbij de mens centraal. De interactie dient voor alle stakeholders betekenis en waarde te creëren. Het creëren van waarde kan volgens het panel een insteek zijn voor een eigen profiel. Zeker als de opleiding deze waarden meer uitwerkt zodat een vorm van value driven design ontstaat. De opleiding hanteert een eigen set van competenties die voldoende duidelijk is afgeleid van de landelijke competenties van CMD. Het panel vindt de competenties relevant voor het CMD-domein. De eindniveaus sluiten voldoende aan op het bachelorniveau. Het panel onderschrijft de kerntaken die per competentie zijn geformuleerd en de indicatoren die per kerntaak voor ieder leerjaar zijn uitgewerkt. Het panel stelt vast dat de BoKS van het CMD-domeinprofiel in de kerntaken en indicatoren is verwerkt, waarbij de opleiding de kennisaspecten rondom het mensgericht ontwerpen benadrukt.

Onderbouwing

Opleidingsprofiel

Het panel stelt vast dat de opleiding aansluit op de landelijke kaders van CMD. De opleiding verantwoordt in het Opleidingsprofiel CMD haar verhouding tot het landelijke opleidingsprofiel van CMD (2018) en tot het landelijk vastgestelde domeinprofiel van Creative Technologies (2014). Ook beschrijft de opleiding haar positie in relatie tot de overige opleidingen van het Instituut CMI van Hogeschool Rotterdam. Het instituut onderscheidt drie niveaus van interactie. Op het derde niveau betreft dit informatietechnologie waarbij interactie tussen apparaten plaatsvindt. Op het tweede niveau betreft dit interactie tussen digitale (media) platforms en op het eerste niveau tussen mensen, organisaties en overheden. De CMD-opleiding Rotterdam positioneert zichzelf op en tussen het eerste en tweede niveau; CMD'ers faciliteren interactie tussen mensen en tussen mensen en de digitale (media) platforms.

Het panel is het eens met de doelstelling van de opleiding om ontwerpers voor interactie op te leiden. Deze ontwerpers stellen de mens centraal en zijn gericht op het creëren van beleving, betekenis en waarde voor alle in de interactie betrokken stakeholders. De opleiding richt zich op het creëren van waarde en geeft in discussies hieromtrent aan dat dit misschien nog wel sterker aangezet kan worden. Volgens het panel kan dit een mooie insteek zijn voor een eigen profiel, zeker als de opleiding expliciet aangeeft welke waarden van belang zijn en de studenten worden opgeleid om de stap naar value driven design te maken.

Competentieprofiel

Het panel stelt vast dat de competentieset van de opleiding voldoende duidelijk is gerelateerd aan de landelijke competentieset voor CMD. De landelijke BoKS van het CMD-domeinprofiel is voldoende in de competenties verwerkt. De opleiding hanteert per september 2016 een competentieset die beperkt is vernieuwd en verfijnd. In de vernieuwde competentieset verwerkt de opleiding actuele ontwikkelingen in het CMD-domein en elementen uit het domein van Creative Technologies. De vormgeving van de vernieuwde competentieset is toegankelijker en biedt studenten meer mogelijkheden voor zelfsturing en voor specialisatie tijdens de opleiding.

Het panel is het eens met de geformuleerde competenties en vindt ze voldoende duidelijk uitgewerkt in kerntaken en indicatoren. De opleiding maakt geen onderscheid tussen kerncompetenties en generieke competenties. Voor de opleiding zijn alle competenties even belangrijk voor het ontwerpen. Elke competentie kent een verzameling kerntaken op eindniveau. Voor elk studiejaar zijn van elke kerntaak indicatoren opgesteld. Deze indicatoren zijn de leerdoelen van onderwijseenheden of geven houvast bij het formuleren van leerdoelen. De opleiding gebruikt de volgende acht competenties:

- Professionaliseren,
- Empathie,
- Samenwerken,
- Inrichten ontwerpproces,
- Onderzoeken,
- Ideevormen,
- Verbeelden & Uitwerken
- Evalueren ontwerpresultaten.

Profilering

Het panel herkent in het opleidingsprofiel de elementen van design voor interactie en van human centered design. Het opleidingsprofiel is gericht op de ontwikkeling van de allround ontwerper waarbij de ontwerpgegevens dienen te leiden tot toepasbare, waardevolle en klantgerichte ontwerpen. Het panel stelt vast dat de opleiding voldoende ruimte geeft voor zelfsturing en voor profilering. De opleiding worstelt hier en daar met de rol van digitale technologie in de ontwerppraktijk. Moet er altijd een digitale oplossing geformuleerd worden, ook als het mensgerichte onderzoek andere soorten oplossingen rechtvaardigt of suggereert? Het panel moedigt de opleiding aan om 'ontwerpen voor interactie' vooral ruimhartig te interpreteren, en ook andere dan digitale oplossingen toe te laten bij het formuleren van interventies en oplossingen. Het panel ziet voldoende elementen die samen kunnen leiden tot een herkenbaar opleidingsprofiel.

Afstemming met het werkveld.

Het panel constateert dat de afstemming van de beoogde leerresultaten met het werkveld op verschillende manieren plaatsvindt. De opleiding toont aan dat ze aansluit bij de landelijke kaders die zijn gevalideerd door het werkveld, zoals de landelijk vastgestelde competentieset van CMD en het domeinprofiel van Creative Technologies. Op het niveau van het instituut CMI is de positionering van de opleidingen met het werkveld afgestemd. De opleiding is zo vormgegeven

dat er continu contact is met externe opdrachtgevers uit het werkveld. Voor het actualiseren van de competenties en het vernieuwen van het programma is bovendien het werkveld geraadpleegd. Het panel merkt op dat de afstemming op opleidingsniveau is gekoppeld aan onderwijskundige vernieuwingen en adviseert een meer structurele afstemming met het werkveld.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

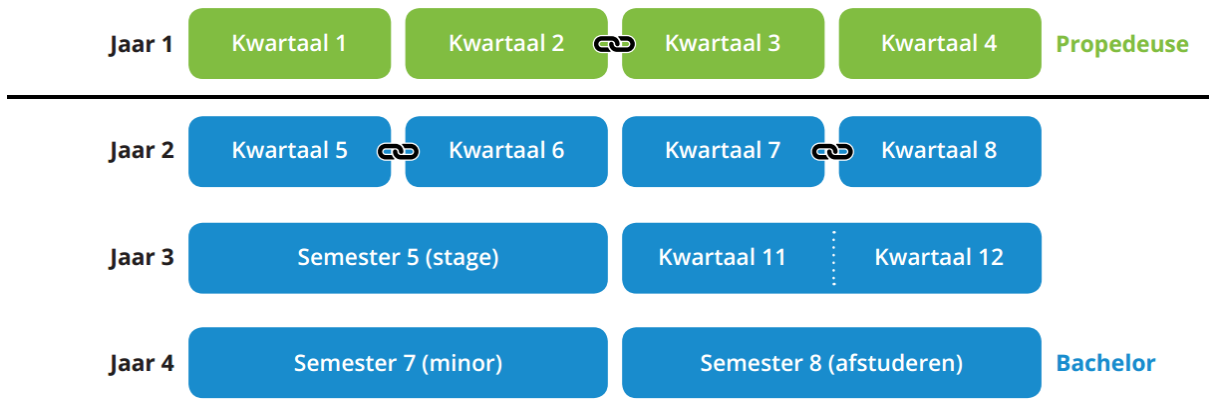
De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**. Het panel vindt het waardevol dat het leren door ontwerpen centraal staat in het hele programma. Alle ontwerp-opgaven of Design Challenges komen in de eerste twee leerjaren van externe opdrachtgevers en brengen vanaf het begin van de opleiding het werkveld binnen. Het panel stelt vast dat de Design Challenges de studenten goed activeren. In de Personal Challenge worden studenten goed begeleid in persoonlijke en professionele ontwikkeling. In Design Theory biedt de opleiding de onderwerpen uit de landelijke BoKS aan. De voorzieningen zoals ontwerpstudio's en labs voor verdiepende kennis en vaardigheden ondersteunen het ontwerpproces goed. Het panel constateert dat de vraaggestuurde ondersteuning volledig is gericht op de Design Challenge.

Het panel pleit voor het aanbieden van voldoende brede theoretische achtergronden in Design Theory om het persoonlijke en autonome karakter van het ontwerpen te stimuleren en om de nieuwsgierigheid naar bestaande kennis aan te wakkeren. Het panel is onder de indruk van het team dat enthousiast, gemotiveerd en toegewijd het onderwijs uitvoert. Er is een goed onderling vertrouwen en een goede samenwerking om in afstemming met elkaar het onderwijs uit te voeren. Het panel merkt op dat docenten relatief veel zelf oppakken en pleit voor het meer inschakelen van externe expertise zodat diepgang sneller wordt bereikt. Het vernieuwde programma is ontwerpgericht ingevoerd en heeft een open karakter. Het panel constateert dat in de uitvoering onduidelijkheden zijn ontstaan en ziet dat het team gericht werkt aan verbeteringen. Het panel is ervan overtuigd dat deze organisatorische ruis helemaal gaat verdwijnen naarmate het team meer ervaringen opdoet met de nieuwe opzet van het programma.

Onderbouwing

Opzet programma

Vanaf september 2016 biedt de opleiding een programma aan dat bestaat uit kwartalen en semesters. De propedeuse bestaat uit vier kwartalen van tien weken. Studenten werken in elk kwartaal in groepen aan een ontwerp-opgave of Design Challenge. De ontwerp-opdrachten hebben in de propedeuse een relatief korte cyclus en een overzienbare omvang. De ontwerp-opgave van kwartaal 2 is gekoppeld aan kwartaal 3 om studenten alvast kennis te laten maken met een langere cyclus. Deze opzet hanteert de opleiding ook in het tweede leerjaar. De ontwerp-opgaven hebben dan de omvang van een semester en de toetsing vindt in elk kwartaal plaats. De laatste twee leerjaren bestaan uit vier semesters met achtereenvolgens de stage een verdiepend semester, een minor en een afstudeeropdracht. De programma-opbouw is in figuur 1 uitgebeeld.

Figuur 1: Programma opbouw; de ketens geven een koppeling aan tussen kwartalen.

Het panel vindt het waardevol dat studenten, met uitzondering van de minor, in elk kwartaal of semester werken aan een ontwerpogave. Elk kwartaal bestaat uit de volgende vier onderwijselementen; Design Challenge, Design Theory, Personal Challenge en Portfolio. De omvang van deze onderwijselementen is in elk kwartaal gelijk. Per kwartaal besteden studenten 9 EC aan de Design Challenge, 4 EC aan Design Theory en 2 EC aan Personal Challenge of Portfolio. De semesters van leerjaar twee en drie kennen dezelfde onderwijselementen in dezelfde verhouding. In bijlage drie is de basisstructuur van achtereenvolgens een kwartaal in de propedeuse, een semester in leerjaar 2 en het semester in leerjaar 3 weergegeven.

Didactisch concept

Het panel vindt het didactisch concept uitdagend en goed passen bij de doelstelling van de opleiding. De opleiding wil een leergemeenschap zijn voor studenten, docenten en het werkveld en wil een ontwerpomgeving creëren waarin studenten werken aan realistische ontwerpogaven. Door de realistische ontwerpogaven ontwikkelen studenten de competenties in samenhang met elkaar op integrale wijze. De begeleiding vindt tijdens het ontwerpen continu plaats en richt zich op het ontwerpproces en op de tussentijdse resultaten. Naarmate de opleiding vordert, zijn studenten steeds meer eigenaar van het leerproces. Ze krijgen hierbij ondersteuning van een studiecoach en krijgen de gelegenheid om steeds meer eigen persoonlijke accenten aan te brengen in het programma.

Vormgeving van het programma

De vorm van het programma wordt voor een belangrijk deel bepaald door de Design Challenge. De kwartaal- of semestercoördinator maakt de ontwerpogave klaar voor het onderwijs. De omvang en complexiteit dienen overeen te komen met de fase van het programma. In elke ontwerpogave staan bepaalde competenties met bijbehorende kerntaken en indicatoren centraal. Studenten tonen aan de hand van beroepsproducten, deelproducten, leerdossiers of evaluatieverslagen aan of de competenties met indicatoren zijn voldaan.

Het panel constateert dat de Design Challenges goed worden ondersteund door workshops in de propedeuse en door de labs in het tweede leerjaar. De ondersteuning door workshops is van tevoren afgestemd op de ontwerpogave waaraan studenten werken. De ondersteuning in de labs is vraaggestuurd. De studenten kiezen in elke sprint van het project voor een bepaalde rol, zoals Visual Designer, Interaction Designer, Prototyper of User Researcher. Afhankelijk van deze

rol volgen studenten gedurende één à twee dagdelen per week een bijeenkomst in een lab, zoals Visual Design, Interaction Design, Creative Technologies en User Research and Testing. Elke student koppelt het geleerde in het lab vervolgens terug aan de teamgenoten.

Inhoud van het programma

Naast de Design Challenges komt in Design Theory inhoud aan bod die niet direct is gerelateerd aan de ontwerp-opgaven. De opleiding hanteert voor de invulling van Design Theory de landelijke BoKS van het domein Creative Technologies. In een dekkingsmatrix is de relatie gelegd tussen kennis en vaardigheden en Design Theory in de verschillende kwartalen. Het betreft veelal verdiepende theorie over Design als professioneel vakgebied en plaatst de ontwerp-opdrachten in een groter perspectief. Om het persoonlijke en autonome karakter in het ontwerpen te stimuleren en de nieuwsgierigheid naar bestaande kennis bij studenten aan te wakkeren hecht het panel aan voldoende aandacht voor brede theoretische achtergronden.

In de Personal Challenge geven studenten zelf sturing aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan de inhoud van hun programma. Studenten kunnen kiezen uit hogeschoolbrede keuzemodules of kunnen in overleg met de studiecoach aan een eigen opgave werken die aansluit bij de eigen passie en interesses. De opleiding biedt ook ondersteuningsmodulen aan die de basisvaardigheden versterken zoals Nederlands, Engels, tekenen, software skills en technologische vaardigheden. Via de Portfolio, die vanaf de propedeuse wordt opgebouwd, toont de student de ontwikkeling als ontwerper aan en kunnen ze zich presenteren aan externe opdrachtgevers, stagebieders en potentiële werkgevers.

Bij de invoering van het nieuwe programma koos de opleiding in eerste instantie voor zelfsturing vanaf het begin van de opleiding. De zelfsturing is inmiddels in de eerste leerjaren beperkt, omdat studenten teveel tijd aan leerdossiers besteedden om de competentieontwikkeling aan te tonen. Het beoordelen van de leerdossiers was voor de docenten ook te belastend en kostte teveel tijd. Het panel is het eens met de meer gestructureerde vorm van competentieontwikkeling die de opleiding nu hanteert. Deze is beter uitvoerbaar en het leren van de student is meer gestructureerd.

Onderzoeksvaardigheden

Het panel is het eens met de onderzoeksvisie van de opleiding. Volgens de opleiding vindt onderzoek plaats in alle fasen en activiteiten van het iteratieve ontwerpproces. Er is sprake van onderzoek bij de exploratie, de conceptvorming, het verbeelden, het realiseren en het evalueren van ontwerpresultaten en processen. Studenten ontwikkelen de onderzoeksvaardigheden in het werken aan de ontwerp-opgaven van de Design Challenges en tijdens de stage en afstudeeropdracht. In het programma ontvangen studenten ondersteuning in de workshops en labs en krijgen ze daarnaast onderzoekstheorie aangeboden bij Design Theory.

Internationalisering

Het panel stelt vast dat het programma meer dan gemiddelde aandacht schenkt aan internationalisering. Bij de Design Challenges is aandacht voor culturele diversiteit en inclusive design. Bepaalde ontwerp-opdrachten zijn afkomstig van internationaal opererende organisaties. De coaching is in het eerste jaar expliciet gericht op cultuuraspecten, diversiteit en culturele

sensitiviteit. Het panel is het eens met deze aandacht voor internationalisering gezien de Rotterdamse context waarin de opleiding zich bevindt en vindt het terecht dat internationalisering is opgenomen in de competenties Samenwerken en Empathie.

Studenten kunnen aanvullende internationale ervaringen opdoen tijdens de internationale week, met internationale workshops die elk jaar door het instituut CMI worden georganiseerd.

Daarnaast is er een uitwisselingsproject met Kortrijk, een Berlijnreis en kunnen vierdejaarsstudenten deelnemen aan een Shanghaireis samen met studenten van de opleiding Creative Media and Game Technologies.

Uitfaserend voltijdprogramma

De opleiding voert vanaf september 2016 een nieuw programma in. In studiejaar 2018 – 2019 biedt de opleiding van het bestaande programma het vierde leerjaar aan. Het vierde leerjaar bestaat uit een minor van 30 EC en het afstuderen. Het panel stelt vast dat dit vierde leerjaar qua vorm en inhoud vergelijkbaar is met het vierde leerjaar van het nieuwe programma.

Gestopt deeltijdprogramma

De opleiding is per september 2017 gestopt met het deeltijdprogramma. In studiejaar 2018 – 2019 biedt de opleiding alleen nog het derde en vierde leerjaar van het deeltijdprogramma aan. Deeltijdstudenten dienen werkzaam te zijn in een voor de opleiding relevante beroepsrol of functie. De opleiding heeft hiervoor de volgende beroepsrollen gedefinieerd; Visual Designer, Creative Conceptor, of Interaction Designer. De omvang van de beroepsrol dient minimaal 24 uur per week te zijn.

De werkpraktijk van de deeltijdstudenten is nauw verweven met het onderwijs in de hogeschool. Studenten komen in het derde jaar voor twee dagdelen per week naar de hogeschool voor onderwijs. Het verwerven van de CMD eindkwalificaties vindt voor een belangrijk deel plaats in de werkpraktijk. In het derde leerjaar voeren studenten twee werkopdrachten uit. Aan het einde van dit leerjaar vindt er een assessment plaats aan de hand van de producten uit de eigen werkpraktijk. Het vierde leerjaar komt volledig overeen met het bestaande voltijdprogramma.

Begeleiding

Het panel is van mening dat de opleiding de begeleiding van studenten goed organiseert en goed uitvoert. De opleiding voert met alle aankomende studenten een matchingsgesprek. Dit gesprek geeft inzicht in de diversiteit van de instroom. Het docententeam maakt een inschatting van de onderwerpen waaraan meer aandacht gegeven moet worden in de begeleiding. De studentbegeleiding gebeurt door de projectdocent en de studiecoach. De projectdocent richt zich op de projectteams van vier tot zes studenten en begeleidt het ontwerpproces. De studiecoach ondersteunt studenten in het proces van zelfsturing bij competentieontwikkeling. Studenten hebben regelmatig contact met hun studiecoach. De studiecoaches overleggen één keer per week met elkaar om de studievoortgang, evaluaties etc. te bespreken. Projectdocenten en studiecoaches werken in de uitvoering van het onderwijs veel samen zodat ze snel en adequaat kunnen reageren in het geval van studievertraging of problemen.

Docenten

Het panel constateert dat het docententeam in de afgelopen twee jaar veel heeft meegemaakt. De onderwijsvernieuwing per september 2016 is in eerste instantie als een ontwerpproces benaderd en uitgevoerd. De docenten hebben dit als een uitdagende en hectische periode ervaren die leidde tot een te hoge werkdruk. Per september 2017 is een nieuwe manager aangesteld en is er in de onderwijsvernieuwing de nadruk gelegd op vereenvoudiging, verduidelijking en rust. Het panel constateert dat deze aanpak het gewenste effect heeft. De docenten laten merken dat ze veel vertrouwen hebben in elkaar en in het management. Het panel merkt op dat het management zorgvuldig is in het aansturen van docenten en er goed op let dat er voldoende capaciteit beschikbaar is. De docent-studentratio is 1 FTE op 19 studenten. Deze ratio is wat ruimer dan het gemiddelde van het instituut CMI in verband met de uitfaserende voltijd- en deeltijdprogramma's.

Het panel constateert dat het team qua expertise voldoende diversiteit heeft. Het team telt in totaal 49 docenten. Ongeveer de helft van de docenten heeft een wo-master of hbo-master diploma. Vier docenten volgen een masteropleiding waarvan drie docenten deze in 2019 zullen afronden. Een docent heeft een PhD en een tweede docent zal een PhD-traject afronden in 2019. Het panel merkt op dat over het algemeen alléén docenten de kennis en vaardigheden aanreiken die nodig zijn voor het ontwerpproces. Het panel meent dat er meer gebruik gemaakt kan worden van externe expertise en beveelt aan om externe netwerken van ontwerpers en niet-ontwerpers, bij het ontwerpproces te betrekken. De externe expertise past in het streven van de opleiding om een leerwerkgemeenschap te zijn voor studenten, docenten en werkveld.

Voorzieningen

Het panel vindt de opleidingsspecifieke voorzieningen, zoals de labs, studio's en het stadslab van een goede kwaliteit. De ontwerpstudio's voor de Design Challenges ondersteunen het ontwerpen goed. Het panel merkt op dat materiaal en tussenproducten in de studio's kunnen blijven liggen en aan de muren kunnen blijven hangen. Het panel vindt dat prijzenswaardig en is van mening dat dit de vorming van een leerwerkgemeenschap goed ondersteunt. Het stadslab ondersteunt de leerwerkgemeenschap ook goed. In het stadslab kunnen studenten bij hun ontwerpprojecten gebruik maken van rapid prototyping en sensortechnologie. Het kenniscentrum Creating 010 voert de regie over het Stadslab. Dit kenniscentrum werkt nauw samen met het instituut CMI en brengt ontwerpogaves aan voor de verschillende leerjaren van het programma.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**. De opleiding heeft het toetsbeleid duidelijk uitgewerkt. Het toetsbeleid komt herkenbaar terug in de toetsing van zowel het bestaande als het nieuwe programma. Het panel is het eens met de vereenvoudiging van de toetsing in het nieuwe programma naar aanleiding van de ervaringen van de afgelopen twee studiejaar. Het ontwerpresultaat staat nu meer centraal in de toetsing en de aanvullende assessments toetsen het ontwerpproces voldoende. De borging van de toetskwaliteit is adequaat ingericht; de examencommissie is op instituutniveau ingericht en functioneert voldoende. De opleiding overlegt goed met de examencommissie over de wijzigingsvoorstellen en conversietabellen. De toetscommissie werkt in opdracht van de examencommissie en heeft een evaluerende en verbeterende functie. Het panel merkt op dat de opleiding de neiging heeft om te ingewikkeld te toetsen. Het panel pleit voor meer externe en professionele expertise rondom toetsen in het team en voor een betere navolgbaarheid van de beoordelingen. Het panel merkt op dat de beoordelingen van de eindwerken gedetailleerd en uitgebreid zijn opgesteld. Volgens het panel kan een samenvattend overall oordeel de navolgbaarheid van de beoordeling verbeteren. Aangezien de studentenpopulatie zeer divers is, moedigt het panel de docenten aan om te onderzoeken of de beoordelingen zonder onbewuste vooroordelen worden uitgevoerd.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Het panel vindt het toetsbeleid van de opleiding duidelijk uitgewerkt. Het toetsbeleid neemt de ontwerpomgeving als uitgangspunt voor het toetsen en beoordelen. Het ontwerpproces en het ontwerpproduct zijn hierbij samen de basis voor het beoordelen van de competentieontwikkeling. In elke Design Challenge toetst de opleiding enkele competenties. De competenties zijn uitgewerkt in kerntaken en elke kerntaak kent meerdere indicatoren met verschillende niveaus. De opleiding hanteert drie beheersingsniveaus. In het eerste leerjaar bereiken studenten niveau één en in het tweede leerjaar niveau twee. In het derde en vierde leerjaar bereiken studenten niveau drie. In het derde leerjaar komen alle competenties aan bod maar worden ze niet tegelijkertijd getoetst. In het vierde leerjaar komen ook alle competenties aan bod en worden ze tegelijkertijd getoetst. De opleiding beoordeelt theoretische kennis en vaardigheden aanvullend op het ontwerpen in de toetsen van Design Theory. De toetsen van de Personal Challenges zijn divers en variërend per student, omdat ze afhangen van de gekozen onderwijselementen.

Toetsuitvoering

Het panel vindt dat de toetsing voldoende transparant en gedetailleerd wordt uitgevoerd. De competentiedekkingsmatrix beschrijft welke competenties en kerntaken op welk moment in het programma worden getoetst. De competentiematrix geeft ook aan of het een individuele of groepsbeoordeling betreft en of de beoordeling formatief of summatief is. Voor de toetsing

gebruikt de opleiding producten van het ontwerpproces zoals ontwerpverslagen, prototypes of productpresentaties. Daarnaast maakt de opleiding gebruik van aan het ontwerpproces gerelateerde producten zoals peerevaluaties, ontwerpverslagen en onderzoeksverslagen. Voor Design Theory toetsen is hanteert de opleiding ook een dekkingsmatrix. De onderwerpen uit het landelijke domein van Creative Technology zijn gekoppeld aan de schriftelijke tentamens van Design Theory.

In de propedeuse zijn de acht competenties verdeeld over vier Design Challenges. In dit oriënterende en selecterende jaar worden alle competenties minimaal één keer individueel getoetst. In het tweede jaar worden alle competenties minimaal twee keer getoetst en is de toetsing deels individueel en deels per team. De competentieontwikkeling wordt op deze wijze in meerdere projecten en contexten getoetst. In de laatste twee leerjaren geven studenten sturing aan het programma daarom zijn de toetsen in deze fase individueel en tonen de studenten individueel het eindniveau van alle competenties aan.

Het panel vindt de betrouwbaarheid van de toetsing voldoende. De indicatoren worden duidelijk op de beoordelingsformulieren vermeld. De summatieve beoordelingen vinden tijdens een beoordelingsweek plaats. In deze week beoordelen docenten in wisselende duo's in één ruimte de producten van studenten. De beoordelingsweek start telkens met een kalibratie. Examinatoren beoordelen de producten van een of meerdere studenten en bespreken vervolgens met elkaar hoe ze de criteria hanteren en welke cesuur ze toepassen. Volgens het panel wordt hiermee in voldoende mate een betrouwbare beoordeling bereikt. De beoordelingen van de eindwerken zijn over het algemeen uitgebreid en gedetailleerd opgesteld. De navolgbaarheid van de eindwerkbeoordeling kan volgens het panel verbeteren door een samenvattend overall oordeel te formuleren. Het panel merkt daarnaast op dat de studentenpopulatie zeer divers is en moedigt het docententeam aan om te onderzoeken of de beoordelingen worden uitgevoerd zonder onbewuste vooroordelen.

De borging van de toetskwaliteit

Het panel constateert dat de borging van de toetskwaliteit adequaat wordt uitgevoerd. De examencommissie is op instituutsniveau ingericht en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de opleidingen die behoren tot het instituut CMI. De taken en bevoegdheden van de examencommissie zijn conform het wettelijk kader en volgens nadere aanwijzingen van Hogeschool Rotterdam. Het panel merkt op dat de examencommissie in de afgelopen jaren voldoende is betrokken bij de onderwijsvernieuwing en dat ze voldoende functioneert. In opdracht van de examencommissie ziet de toetscommissie van de CMD opleiding toe op de kwaliteit van toetsing. De toetscommissie verstrekt bevindingen aan de coördinator van een cursus en rapporteert jaarlijks aan de examencommissie. De CMD toetscommissie is actief betrokken bij de vereenvoudiging van de toetsing. Het panel merkt op dat de opleiding de neiging heeft om de toetsing te complex in te richten. Het panel beveelt aan om de toetsexpertise in het docententeam te vergroten. Ook de navolgbaarheid van de beoordelingen kan zich daardoor positief ontwikkelen.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**. Studenten studeren af met een graduation project waarin ze een werkend prototype van een digitale interventie ontwerpen. Het panel heeft vijftien ontwerpverslagen met bijbehorende digitale interventies beoordeeld van voltijd- en deeltijdstudenten en vindt de gerealiseerde resultaten voldoende van niveau. Studenten zijn voldoende in staat om aanvullende informatie te verzamelen en onderzoek te verrichten voor het ontwerpproces. Het werkveld is tevreden over de afgestudeerden. De balans tussen allround expertise en persoonlijke profilering is volgens het werkveld goed. Alumni geven aan dat de overgang van studie naar werk goed verloopt. De digitale ontwerpvaardigheden zijn een belangrijke voorwaarde voor succes in het werkveld. De digitale basisvaardigheden dienen op orde te zijn om multidisciplinair te kunnen werken. Het panel merkt op dat de graduation projecten veel prototypes van een app of web applicatie betreffen en geeft aan de opleiding de overweging mee om andere dan digitale oplossingen toe te laten bij het ontwerpen van waardegedreven interacties.

Onderbouwing

Het proces van afstuderen

Het graduation project start met een vraag van een afstudeerbedrijf. De studenten diepen deze vraag uit tot een ontwerpogave door de huidige situatie te onderzoeken. Vervolgens werken de studenten de huidige en gewenste situatie uit tot een afstudeervoorstel of een Graduation plan waarin ze de ontwerpogave en de te ontwerpen digitale interventie beschrijven. Tijdens het afstuderen rapporteren studenten in het ontwerpverslag het ontwerpproces. Het ontwerpverslag vormt samen met de te ontwerpen digitale interventie de kern van het afstuderen.

Het graduation project bestaat voor voltijd- en deeltijdstudenten uit een stage van minimaal 80 werkdagen bij het opdrachtverstrekende bedrijf. Deeltijdstudenten voeren het project voor hun werkgever of in hun werkkring uit. De inhoudelijke begeleiding bij het afstudeerbedrijf vindt plaats door de bedrijfsbegeleider die samen met de CMD afstudeerbegeleider de definitieve ontwerpogave vaststelt. De afstudeerbegeleider begeleidt de studenten vanaf het scherp krijgen van de ontwerpogave tot de realisatie van de digitale interventie. Tijdens het afstuderen organiseert de opleiding een aantal terugkomdagen en plant de opleiding twee formatieve tussenbeoordelingen. De eerste formatieve beoordeling vindt ongeveer zes weken na de start plaats. Studenten presenteren in een pitstoppresentatie aan meerdere studenten en docenten een poster en een prototype. De docenten geven feedback waarmee de studenten verder aan de slag kunnen. De tweede formatieve beoordeling vindt ongeveer vier weken voor het eindexamen plaats. Studenten presenteren aan een afstudeercommissie de uitgangspunten, het proces en demonstreren de digitale interventie. De afstudeercommissie bestaat uit de afstudeervoorzitter van CMD, de afstudeerdocent en eventueel de bedrijfsbegeleider. De definitieve beoordeling

vindt tijdens de eindexamenzitting plaats. Studenten leveren een ontwerpverslag en een prototype van de digitale interventie aan. De summatieve beoordeling vindt dan plaats door de afstudeervoorzitter en de afstudeerdocent waarbij de bedrijfsbegeleider van het afstudeerbedrijf en een extern gecommiteerde uit het CMD-beroepenveld aanwezig kunnen zijn en advies kunnen geven over de beoordeling.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft een selectie van vijftien ontwerpverslagen met de bijbehorende digitale interventies beoordeeld en de beoordelingen gescreend. Van deze selectie waren twee producten afkomstig van deeltijdstudenten. Het panel vindt de producten relevant voor het profiel van de opleiding en voor het werkveld. De producten zijn vakinhoudelijk van voldoende niveau. Het afstudeertraject is zodanig ingericht en de combinatie van formatieve en de summatieve beoordeling zijn zodanig, dat de studenten voldoende aantonen dat ze de eindkwalificaties realiseren en aan de slag kunnen als beginnend ontwerper. De beoordeling is adequaat qua niveau en motivering. De gehanteerde criteria zijn adequaat maar zeer uitgebreid. Het panel beveelt aan om een overall samenvattende beoordeling op te stellen over het afstudeertraject.

Borging gerealiseerde leerresultaten

Het panel vindt de borging van de gerealiseerde leerresultaten voldoende. De opleiding hanteert bij de beoordeling van de competenties uitgebreide rubrics die de beoordeling voldoende expliciet maken. De opleiding belegt voor elke afstudeerronde tenminste twee kalibratiesessies voor examinatoren waarbij één à twee afstudeerwerken worden beoordeeld en besproken. De examencommissie gaat jaarlijks de beoordeling van een aantal eindwerken na en koppelt de bevindingen terug aan de modulehouder, de afstudeercoördinator en aan het management van de opleiding.

Functioneren van afgestudeerden

Het panel concludeert dat de opleiding voldoende aansluit op het werkveld. Uit alumni-onderzoek van de opleiding blijkt dat de werkgelegenheid onder afgestudeerden goed is. Een relatief groot deel van de afgestudeerden zou achteraf gezien opnieuw voor de opleiding kiezen. Alumni hebben wel de suggestie voor een meer beroepsgerichte invulling van de opleiding. De opleiding geeft hier vorm aan door een zwaarder accent op het leren door ontwerpen in het nieuwe onderwijsprogramma.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel	
	Voltijd	Deeltijd
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoende	Voldoende

De hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design leidt ontwerpers op die de mens centraal stelt en interacties ontwerpt. De opleiding schenkt aandacht aan het ontwerpen in al zijn facetten en biedt de student ruimte om zich als ontwerper te profileren. De opleiding creëert een ontwerpomgeving waarin studenten vanaf het begin van de opleiding werken aan realistische ontwerpogaven. De voorzieningen met ontwerpstudio's voor het ontwerpen en labs voor de ondersteunende kennis en vaardigheden ondersteunen het ontwerpproces goed. Studenten worden in het ontwerpproces en bij hun professionele ontwikkeling goed begeleid door een gemotiveerd docententeam. Binnen de opleiding bestaat er de neiging om de toetsing te complex op te zetten waardoor de uitvoerbaarheid onder druk komt. Het panel pleit voor expertise-ontwikkeling in toetsing en pleit ervoor om meer externe expertise in te zetten in het onderwijs, zodat sneller diepgang kan worden bereikt in het ontwerpen voor interactie.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de voltijd en deeltijdvariant van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van Hogeschool Rotterdam als **voldoende**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 1

- Beschrijf 'CMD op zijn Rotterdams' aan de hand van de elementen die al aanwezig zijn, zoals het creëren van waarde en human centered ontwerpen.
- Interpreteer het ontwerpen voor interactie ruimhartig en laat ook andere dan digitale oplossingen toe bij het formuleren van interventies en oplossingen.

Standaard 2

- Betrek externe kennis en know-how bij de ontwerp opdrachten, bouw voort op inzichten die er al zijn.
- Biedt voldoende brede theoretische achtergronden aan in Design Theory om het persoonlijke en autonome karakter van het ontwerpen te stimuleren en om de nieuwsgierigheid naar bestaande kennis bij studenten aan te wakkeren

Standaard 3

- Formuleer een overkoepelend oordeel bij de eindwerken en vereenvoudig voor een totaaloverzicht op de beoordelingen
- Vergroot de navolgbaarheid van verschillen in beoordelingen tussen studenten
- Schenk aandacht aan het vergroten van de toetsdeskundigheid in het team zodat het team robuuster vernieuwingen kan invoeren.

Bijlagen

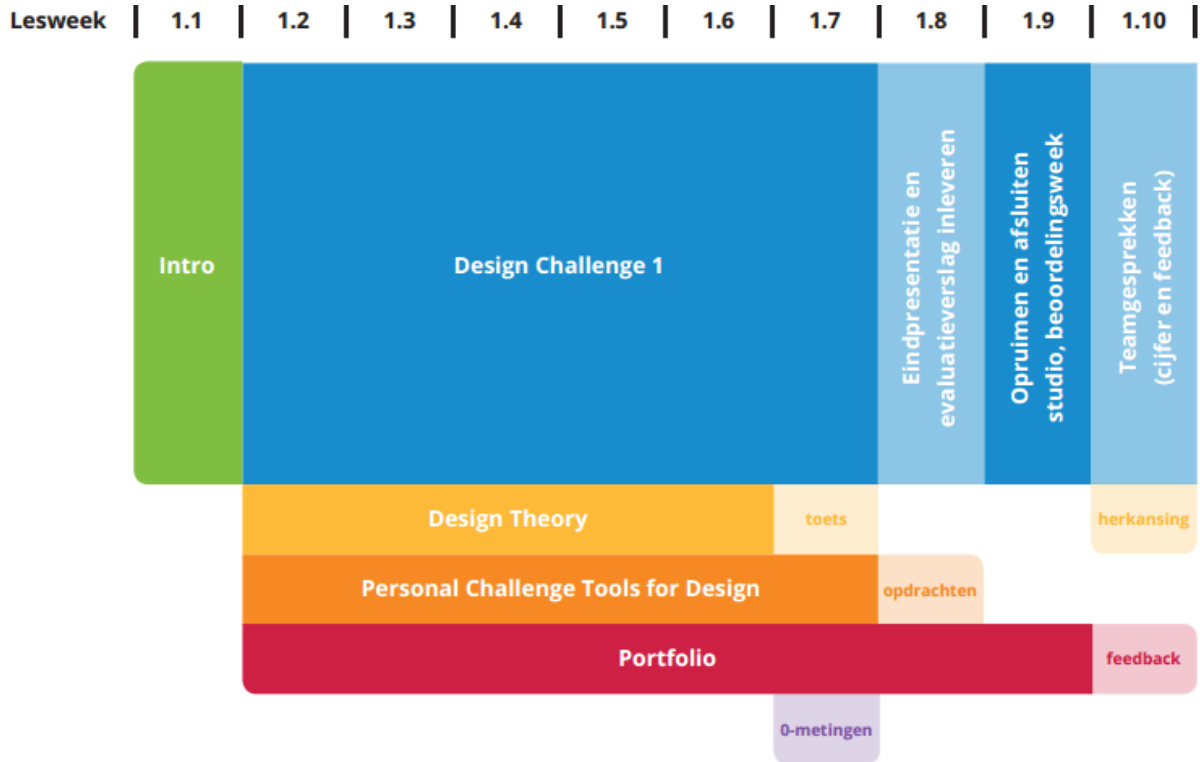
Bijlage 1 Bezoekprogramma 11 december 2018

Tijd	Betreft	Onderwerpen/Gesprekspartners
08:30 – 08:45 uur	Inloop auditpanel	Documenten ter inzage
08:45 – 09:00 uur	Presentatie "CMD op z'n Rotterdams"	(onderwijs manager) (Directeur CMI)
09:00 – 10:00 uur	Rondleiding langs en in de studio's van jaar 2 en jaar 4 (minoren)	Verantwoordelijke docenten en betrokken studenten zijn aanwezig en vertellen iets over (de inrichting van) het onderwijs en de toetsing.
10:00 – 11:00 uur	Intern overleg panel	Documenten ter inzage
11:00 – 12:00 uur	Vraaggesprek met studenten, onder meer over de leeromgeving, de opleiding en toetsing	(vt/jr 1/hbo) (vt/jr2/havo) (vt/jr 2/vwo) (vt/jr 3/sign maker, sign specialist) (vt/jr 3/Grafisch Lyceum Rotterdam) (vt/ jr 4/havo) (vt/ jr 4/ Grafisch Lyceum Rotterdam) (dt/ jr 4/havo+ Grafisch Lyceum Rotterdam)
12:00 - 12:45 uur	Lunch	
12:45 – 13:15 uur	Pronkstukken expositie	Pronkstukken van (oud) CMD-studenten en (afstudeer)werk van studenten worden getoond.
13:15 –13:30 uur	pauze	
13:30-14:15 uur	Vraaggesprek met docenten, onder meer over de leeromgeving, de opleiding en toetsing	(coördinator jaar 1, alumni) (docent jaar 1, stag coördinator jaar 3) (coördinator jaar 2, minoren jaar 4) (docent jaar 2, studietoetsing) (lab-docent jaar 2, docent deeltijd) (coördinator jaar 3, internationalisering) (coördinator jaar 4, examiner) (docent jaar 4, techniekvisie)
14:15 –14:30 uur	pauze	
14:30 –15:00 uur	Vraaggesprek met docenten en examencommissie rondom borging	(voorzitter examencommissie) (toetscommissie/examiner) (opleidingscommissie/examiner) (opleidingscommissie/oud-curriculumcommissie/examiner)
15:00 –15:15 uur	pauze	
15:15 – 15:45 uur	Vraaggesprek met het werkveld/ alumni	4 x alumni 3 x Werkveld: Visual Design Lead Projectmanager Interregionaal project LIKE! Co-founder & Managing Director
15:45 –16:00 uur	pauze	
16:00 – 16:30 uur	Stand van zaken	(onderwijs manager) (Directeur CMI)
16:30– 17:15 uur	Intern overleg panel	
17:15 – 17:30 uur	Terugkoppeling	
17;15 – 18:00 uur	ONTWIKKELGESPREK; Onderwerp: Hoe kan de student worden uitgedaagd om zijn eigen kwaliteiten tot uitdrukking te brengen, zoals in de Personal Challenge?	7 personen, incl OKP, notulen

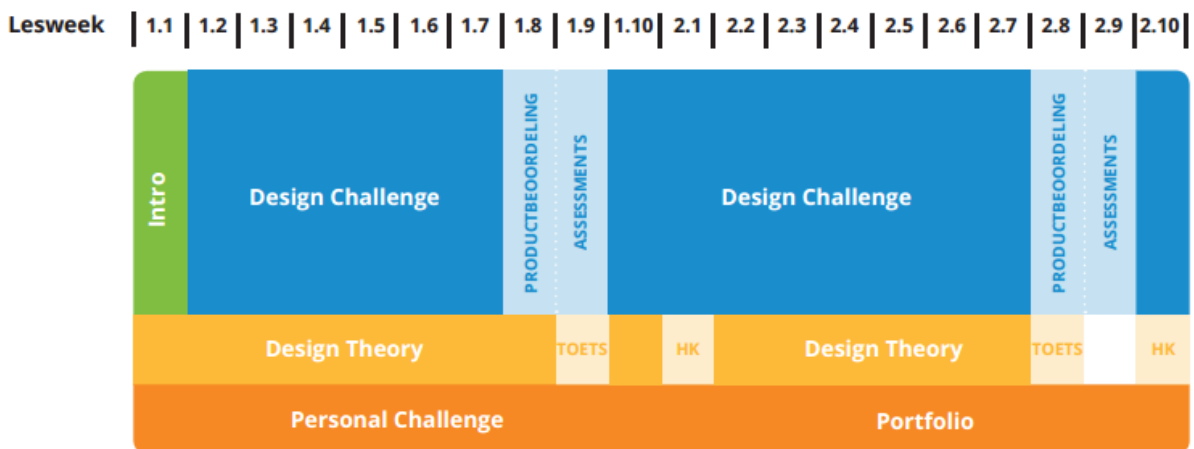
Bijlage 2 Bestudeerde documenten

CMD zelfevaluatie VT en DT 2018
CMD opleidingsprofiel 2016 – 2020
Hogeschoolgids CMI 2018 – 2019
Leeswijzer CMD VT en DT
Overzicht docenten CMD 2018
Overzichtslijst afstuderen CMD
Afstuderen CMD 2018 – 2019 Docenten afstudeerhandleiding
Afstuderen CMD 2018 – 2019 Studenten afstudeerhandleiding
Graduation Plan Modulewijzer 1819
CMI-CMD Opleidingsjaarplan 2018 2019 + terugblik op 2017 - 2018
Competentiedekkingsmatrix Design Challenge 1-8 7 stage
Competenties en kerntaken en gedragsindicatoren CMD 2018 – 2019
INCMD BoKS Design Theory J1+J2 dekkingsmatrix 2018 – 2019
J1 Design Challenge 1 wijzer
J1 Design Challenge 2 wijzer
J1 Design Theory 1-2-3-4 wijzer
J1 wijzer DT+DC+PC+Portfolio
J2 Design Challenge 5 literatuur
J2 Design Challenge 5 wijzer
J2 Design Theory 5-6 wijzer
J2 Portfoliowijzer IIa en IIb
CMD toetsbeleid

Bijlage 3 Basisstructuur kwartalen en semesters

Figuur 2; Basisstructuur van een propedeuse kwartaal

Figuur 3; Basisstructuur semester 2 leerjaar 2

Lesweek | 3.1 | 3.2 | 3.3 | 3.4 | 3.5 | 3.6 | 3.7 | 3.8 | 3.9 | 3.10 |

Lesweek | 4.1 | 4.2 | 4.3 | 4.4 | 4.5 | 4.6 | 4.7 | 4.8 | 4.9 | 4.10 |

Figuur 4; Basisstructuur semester leerjaar 3

Bijlage 4 Conversie

Op 9 februari 2015 stuurde de NVAO een schrijven (kenmerk: NVAO/20150340/ND) aan de Hogeschool Rotterdam waarmee zij een handreiking bood voor onder meer de behandeling van de doorlopen conversie binnen de sector Techniek bij de accreditatie. Deze sector brede conversie betekende voor de hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van Hogeschool Rotterdam dat ze is gepositioneerd in het nieuwe technische domein Creative Technologies. Bij het visitatietraject is aandacht geweest voor de drie aandachtspunten die in de NVAO-brief zijn meegegeven. Het panel rapporteert als volgt over de drie aspecten:

Is de propedeuse van de opleiding aangepast aan het nieuwe, bredere karakter van de opleiding en komen de oriënterende, selecterende en verwijzende functie van de propedeuse voldoende uit de verf gelet op de mogelijkheden die de opleiding daartoe heeft?

Het panel stelt vast dat de propedeuse van de opleiding CMD is aangepast aan het nieuwe technische domein Creative Technologies. De opleiding heeft de conversie gekoppeld aan een inhoudelijke en didactische curriculumvernieuwing. Het conversieproces is in de zelfevaluatie afzonderlijk beschreven. In de eerste drie standaarden is de vernieuwing van het curriculum uitgelegd. In de propedeuse staat vanaf het begin van de opleiding het leren door ontwerpen centraal door de ontwerpopgaven of Design Challenges. Het panel meent dat door deze opzet de propedeuse een goede oriënterende en selecterende functie heeft. Het panel stelt vast dat de projectdocenten en studiecoaches in de begeleiding van studenten nauw met elkaar samenwerken en tijdig reageren bij vertraging en tijdig verwijzen als dat aan de orde is.

Biedt de opleiding in de propedeuse enige verkenning op de volledige breedte van de stamopleiding, ook al biedt de opleiding zelf niet alle mogelijke differentiaties (afstudeerrichtingen) aan die landelijk gezien voorkomen of mogelijk zijn?

Het panel concludeert dat de opleiding voldoende verkenning biedt op de volledige breedte van de opleiding CMD. De opleiding heeft, als onderdeel van haar positionering, de uitstroom profielen Creative Conceptor, Visual Designer en Interaction Designer vervangen door meer flexibele eigen accentueringsmogelijkheden voor studenten. Het panel constateert aan de hand van het nieuwe curriculum dat de opleiding in de propedeuse een goed gebalanceerde basis aanbiedt en studenten voldoende keuzevrijheid geeft voor het leggen van eigen accenten.

Is er in het curriculum sprake van een voldoende gemeenschappelijke stam of van voldoende gemeenschappelijke onderwisonderdelen, die door alle studenten wordt/worden doorlopen? De gemeenschappelijke stam of onderwisonderdelen dient/dienen te rechtvaardigen dat studenten onder nieuwe, bredere titel de opleiding afronden.

Het panel constateert dat het overgrote deel van het programma gemeenschappelijk is, maar dat studenten onder meer via de Personal Challenges, voorkeur voor projecten, stage en afstudeeropdracht eigen accenten kunnen aanbrengen. De opleiding zorgt er voldoende voor dat het onderwijs (ondanks de keuzevrijheden) aangesloten blijft op de eindkwalificaties die aansluiten op het domeinprofiel Creative Technologies. Alles overziend concludeert het panel dat de opleiding CMD Hogeschool Rotterdam adequaat gevolg heeft gegeven aan de conversie.